

ЩОДО ЗДІЙСНЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИМИ КОМПАНІЯМИ

На сьогоднішньому етапі розвитку національної правової системи спостерігається ряд колізійних питань та прогалин в нормативному регулюванні фінансових компаній. Фінансова компанія за відсутності встановлених з боку регулятора нормативів, є юридичною особою, яка фактично поєднує вклади учасників і високоризикову діяльність. При цьому не забезпечуються її платоспроможність і інтереси кредиторів фінансової компанії при здійсненні наслідків як кредитних операцій, так і інших фінансових послуг.

Ключові слова: фінансова установа, кредитна установа, фінансова компанія, позика, кредитні операції.

Актуальність дослідження. Сучасне реформування системи фінансового законодавства спричинило значний вплив на функціонування небанківських фінансових установ. Зокрема, останнім часом спостерігається звуження видів діяльності фінансових компаній, які є невід'ємною складовою ринку фінансових послуг.

Постановка проблеми. На сьогоднішньому етапі розвитку національної правової системи спостерігається низка колізійних питань та прогалин у при нормативному регулюванні фінансових компаній. Зокрема, щодо їх співвідношення з фінансовими установами та кредитними компаніями, а також здійсненнями кредитних операцій. Це спричинює нагальну потребу в законодавчому врегулюванні цієї галузі.

Стан попередніх досліджень. Проблемі питання надання окремих видів фінансових послуг досліджували у своїх наукових працях правники І. А. Безклубий [1], С. В. Глібок [2], А. С. Лінніков, Л. К. Карпов [3], Р. Пукала, Н. М. Внукова [4], Г. Ю. Шемшученко [5], В. П. Янишен [6] та інші. З науковців-економістів значний вклад в дослідження діяльності банків та небанківських фінансових установ внесли Р. Й. Бачо [7] та В. І. Міщенко [8]. Разом з тим, додатково необхідно здійснити комплексний та порівняльний аналіз стану правового регулювання господарської діяльності фінансових компаній, що є метою цього дослідження.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до ч. 3. ст. 5. Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (далі – Закон України «Про фінансові послуги») надавати фінансові кредити за рахунок залучених коштів має право на підставі відповідної ліцензії лише кредитна установа. У зв'язку з цим стоїть питання про співвідношення поняття «фінансова компанія» та «кредитна установа».

Як відмічено в п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги»: «кредитна установа - фінансова установа, яка відповідно до закону про діяльність відповідної фінансової установи має право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на власний ризик». Також, на підставі абзацу 2 ч. 1 ст. Закону України «Про фінансові послуги» фінансовим установам заборонено залучати кошти фізичних осіб (крім учасників такої установи) із зобов'язанням щодо їх повернення, у тому числі шляхом отримання позики, у разі якщо це прямо не передбачено законом про діяльність відповідної фінансової установи.

Спільними ознаками, хоча і з різним обсягом прав, фінансових компаній та кредитних установ як фінансових установ є, по-перше, наявний статус фінансової установи [9] та їх державна реєстрація [10] та ліцензування [11]; по-друге, наявність відповідних законів, хоча відсутній спеціальний закон про фінансові компанії; по-третє, надання фінансових кредитів на власний ризик, а для кредитних установ – і за рахунок залучених коштів [9]; по-четверте, дозволено кредитним установам, а фінансовим компаніям заборонено залучати кошти фізичних осіб (крім учасників такої установи) із зобов'язанням щодо їх повернення, але останнім дозволено залучати кошти юридичних осіб [9]; по-п'яте, можливе суміщення здійснення операцій, які мають «кредитний характер», у передбачених законом випадках [12].

Поняття фінансової компанії не надається в Законі України «Про фінансові послуги», тому фінансові компанії можна віднести до фінансових установ, формально не визначивши виду останніх, з віднесенням до «інших юридичних осіб». Термін «фінансова компанія» вживається тільки в Положенні «Про Державний реєстр фінансових установ, затверджений розпорядженням Держкомфінпослуг №41 від 28.08.2003 (далі – Положення «Про Державний реєстр»).

Питання про співвідношення понять «кредитна установа» та «фінансова компанія» може бути вирішене наступним чином: фінансова компанія, що відноситься до фінансових установ, не є кредитною установою, оскільки це передбачено в абз. 14 ст. 1 Положення «Про Державний реєстр». Кредитною установою визначається така фінансова установа, яка визначена як кредитна в певному законі та може за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити (п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги»).

Правова невизначеність «кредитної установи» призводить до розуміння такої юридичної особи тільки за законодавством ЄС та закріплення, як відмічається, за нею тільки трьох видів діяльності, які як правило, здійснюють банки: 1) залучення коштів від фізичних і юридичних осіб, які підлягають поверненню як в формі вкладів, так і в інших формах; 2) наданні кредитів за свій рахунок; 3) емісії електронних грошей та обслуговуванні їх обігу [13, С. 102].

Р. Й. Бачо відносив фінансові компанії до фінансових інституцій небанківського спрямування з обмеженим переліком операцій, які мають характер інвестиційних фінансово-кредитних установ [7, С. 126].

Л. К. Карпов на підставі аналізу норми права ЄС робить висновок, що за функціями фінансової компанії вона може бути включеним до змісту терміну «кредитна організація» [14, С. 152].

Таким чином, кредитна установа та фінансова компанія – це такі організації, які здійснюють види діяльності, що не тотожні для них і різняться на підставі відсутності у останньої права здійснювати кредитування за рахунок залучених коштів як фізичних, так і юридичних осіб.

Отже, фінансова компанія відповідно до п. 3 розділу XI Положення «Про Державний реєстр» реєстр може здійснювати у будь-якому співвідношенні такі види фінансових послуг:

- надання фінансових кредитів за рахунок власних коштів;
- фінансовий лізинг;
- факторинг;
- надання поручительств;
- надання гарантій;
- надання позик.

До цього переліку можливо, як проект, віднести і такий вид фінансової послуги як «залучення фінансових активів юридичних осіб із зобов'язанням щодо можливості наступного їх повернення» (далі – залучення активів) але виникає питання щодо здійснення цієї операції одночасно з наданням фінансових послуг «кредитного характеру»: факторинг, поручительства, гарантії, позики, фінансові кредити.

На наш погляд, при відсутності відображення в нормативно-правових актах заборони на одночасне надання таких послуг, наприклад, фінансових кредитів, позик та залучення активів, такий вид суміщення не доцільно забороняти для фінансових компаній, але їм необхідно вести облік кредитних операцій окремо від залучення активів, що може бути суттєвою пропозицією для фінансових компаній.

Крім вищезгаданого, Положення «Про Державний реєстр» встановлює економічні вимоги до фінансових компаній у вигляді наявності у заявника як фінансової установи для реєстрації власного капіталу: 1) не менше ніж 3 млн грн для заявників, які планують надавати один вид фінансових послуг; та не менше ніж 5 млн грн для заявників, які планують надавати два та більше видів фінансових послуг.

Доречно відмітити, що регулювання надання фінансових послуг фінансовими компаніями в основі суперечить економічній сутності кредитних операцій, що полягає в наступному.

Перелічені операції, незалежно від характеру нормативно-правового закріплення, за своєю сутністю будуть мати характер та методику їх здійснення як кредитних операцій. Тому виникають сумніви щодо адекватності заборони суміщення окремих операцій «кредитного характеру» з іншими тотожної за суттю, які мають ті ж ознаки та принципи надання відповідних послуг. Так, відповідно до ст. 49 Закону України «Про банки та банківську діяльність» (далі – Закон України «Про банки») як кредитні вважаються: розміщення залучених у вклади (депозити), у тому числі на поточні рахунки, коштів та банківських металів від свого імені, на власних умовах та на власний ризик; надання гарантій і поручительств та інших зобов'язань від третіх осіб, які передбачають їх виконання у грошовій формі; факторинг; лізинг та консорціумне кредитування. Таке розуміння кредитних операцій підкреслюється і в наукових джерелах [2, С. 181]. Навіть науковці-правники у своїх дослідженнях вживають терміни економічного характеру, що породжує суперечливе правове регулювання. Так А. І. Сирота підкреслював правовий зміст, але вживав термін «кредит» для кредитних відносин, хоча це термін має економічний характер.[13, С. 100]

Якщо звернутися до Господарського кодексу України (далі – ГК України), то відповідно до його положень кредитні операції визначено не виправдано вузько – як такі, що визначаються Законом України «Про банки». Відповідно ця норма в подальшому і в названих межах коментується [15, С. 1088], а кредитні операції сприймаються більш як види діяльності, а не як тип договорів, оскільки поєднуються як самостійні правочини з метою доцільності єдиного регулювання Законом України «Про банки».

Схоже регулювання також присутнє в п. 18 Постанови Правління Національного банку України «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 року № 351, у якому кредитною операцією вважається надання коштів у тимчасове користування або прийняття зобов'язань про надання певної суми коштів; надання гарантій, порук, акредитивів, акцептів, авалів; розміщення депозитів; проведення факторингових операцій та операцій фінансового лізингу; видача кредитів у формі врахування векселів, у формі операцій зворотного репо.

На підставі викладеного тлумачення нормативно-правових актів можливо пояснити і поділ фінансових послуг на види в п. 4 Ліцензійних умов № 913. Такий вид фінансових послуг як залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного повернення передбачено тільки для кредитних спілок. Цю позицію Нацкомфінпослуг України можливо пояснити тим, що тільки для кредитних спілок така операція міститься в Законі України «Про фінансові послуги». Тому змінювати зміст та назву фінансової послуги Нацкомфінпослуг України не став за відсутністю повноважень. Хоча в ст. 5 Закону України «Про фінансові послуги» фінансовим компаніям заборонено здійснювати тільки залучення коштів фізичних осіб для наступного надання фінансових кредитів. Тому назване обмеження відображається в ліцензії на підставі п. 6 Ліцензійних умов, відповідно до якого ліцензія на залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення видається органом ліцензування з обмеженням щодо залучення фінансових активів від фізичних осіб, а інформація про таку заборону відображається в ліцензії. І в такому разі ця операція може формувати ресурси для інших операцій «кредитного характеру» фінансових компаній.

При розгляді питання щодо надання фінансових кредитів фінансовими компаніями додатково необхідно дослідити наукові погляди на співвідношення позики та фінансового кредиту. На підставі наукових джерел слід відмітити, що позика сприймається як типова договірно-правова форма кредиту для усіх форм кредитування [16, С. 722]. В. П. Янишен відмічає, що ЦК України операції з надання позики не пов'язує з реєстрацією її сторін як фінансових установ [17, С. 60]. З чим не можна погодитися, оскільки спеціальна господарська компетенція фінансових установ, у тому числі фінансових компаній, визначається спеціальним законом, а фінансова послуга (в тому числі – фінансовий кредит, позика) здійснюються як господарська діяльність.

Також, оскільки позика на підставі Закону України «Про фінансові послуги» відноситься до фінан-

сових послуг як господарська діяльність, то обов'язково повинна здійснюватися з відсотком. В такому разі стає своєчасним питання про недоцільність розмежування поняття «позики» як фінансової послуги та «фінансового кредиту», і залишитися повинен тільки термін фінансового кредиту як фінансової послуги. У зв'язку з цим, не можливо погодитися з В. П. Янишиним в тому, що без ліцензії можливо здійснювати надання процентних позик як діяльності [17, С. 61], оскільки така операція буде фінансовим кредитом.

Викладене дозволяє відмітити, що відповідним до законодавства є сприйняття позики на підставі Цивільного кодексу України саме як правочину [6, С. 1-13], що буде відмежувати цей інститут від правового регулювання діяльності з надання позики саме як діяльності фінансових установ.

Разом з тим, беззаперечно, діяльність з надання коштів у позику, в тому числі і на умовах фінансових кредитів вправі здійснювати фінансові компанії тільки як одну послугу, без суміщення (п. 2.2 Положення № 1515). Прослідкуємо практику реєстрації фінансових компаній та їх видів діяльності.

Таблиця № 1. Здійснення фінансових послуг фінансовими компаніями в період з 2010 по 2016 роки

Рік	Кількість фінансових компаній (включених до Державного реєстру фінансових установ)	Види фінансових послуг (кредитних операцій)
2010	19	- Надання кредитною установою фінансових кредитів за рахунок залучених коштів - Надання коштів у позику у тому числі і на умовах фінансового кредиту - Надання послуг факторингу - Надання гарантій та поручительств - Надання послуг з фінансового лізингу
2011	25	- Надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів - Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання гарантій та поручительств - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг

Рік	Кількість фінансових компаній (включених до Державного реєстру фінансових установ)	Види фінансових послуг (кредитних операцій)
2012	41	- Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання гарантій та поручительств - Надання кредитною установою фінансових кредитів за рахунок залучених коштів - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг
2013	57	- Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання гарантій та поручительств - Надання кредитною установою фінансових кредитів за рахунок залучених коштів - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг
2014	82	- Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання гарантій та поручительств - Надання кредитною установою фінансових кредитів за рахунок залучених коштів - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг
2015	131	- Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання гарантій та поручительств - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг
2016	155	- Надання кредитною установою фінансових кредитів за рахунок залучених коштів - Надання коштів у позику у тому числі і на умовах фінансового кредиту - Надання гарантій та поручительств - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг

Таблиця № 1 підготовлена автором самостійно на підставі аналізу даних з Державного реєстру фінансових установ. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Derzhavnyi-reiestr-finansovykh-ustanov.html>

У 2016 році ч. 2 ст. 5 Закону України «Про фінансові послуги» було доповнено абз. 2, якими було заборонено небанківським фінансовим установам залучати кошти від фізичних осіб (крім учасників такої установи) із зобов'язанням щодо їх повернення, у тому числі шляхом отримання позики. Це було пов'язано з відомим на той час фактом введення в оману споживачів ПАТ «БАНК «МИХАЙЛІВСЬКИЙ», яким пропонувалось укласти договори банківського вкладу з банком, а договори позики з небанківськими фінансовими установами через повіреного, яким виступає банк. При цьому не надавалася таким особам чітка та однозначна інформація про те, що на кошти, залучені як позика до небанківської фінансової установи, не поширюються гарантії щодо їх відшкодування.[18] Фінансові компанії одержували ліцензії у зв'язку з відсутністю прямої заборони таким фінансовим установам здійснювати названу діяльність. Такий висновок можна зробити на підставі наступних наступного тлумачення норм законодавства, чинних до цієї дати Ліцензійних умов провадження діяльності з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів кредитними, затверджених Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг установами від 18.10.2005 № 4802 [19] одержання ліцензії на надання кредитною установою фінансових кредитів за рахунок залучених коштів могла одержати фінансова установа, для якої достатньо було бути внесеною до реєстру та мати свідоцтво про реєстрацію фінансової установи. А одночасно, така діяльність була не виключною для кредитних установ. Умови були змінені, на наш погляд, випадково, коли в п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги» було внесено зміни і названі операції стали виключними для кредитних установ, відносно яких прийнято окремий нормативний акт. Таким умовам фінансова компанія виконати не може, оскільки, як ми раніше звертали увагу, поняття фінансової компанії відсутнє у спеціальному законі «Про фінансові послуги», а Закон України «Про фінансові компанії» відсутній.

Це підтверджується і даними, наведеними в Таблиці № 2.

Таблиця № 2. Здійснення фінансових послуг фінансовими компаніями в період з 2017 по 2019 роки

Рік	Кількість фінансових компаній (включених до Державного реєстру фінансових установ)	Види фінансових послуг (кредитних операцій)
2017	124	- Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання гарантій та поручительств - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг
2018	140	- Надання гарантій та поручительств - Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг
2019 (станом на 11.07.2019)	21	- Надання гарантій та поручительств - Надання коштів у позику, в тому числі на умовах фінансового кредиту - Надання послуг з фінансового лізингу - Факторинг

Таблиця № 2 підготовлена автором самостійно на підставі аналізу даних з Державного реєстру фінансових установ. URL: <https://www.nfp.gov.ua/ua/Derzhavnyi-reiestr-finansovyykh-ustanov.html>

Викладене в Таблицях № 1, № 2 свідчить про зв'язок всіх фінансових послуг, які мають «кредитний характер» і які необхідно іменувати як кредитні операції.

Крім того, відповідно до п. 2.2. Положення про встановлення обмежень на суміщення діяльності фінансових установ з надання певних видів фінансових послуг діяльність з надання фінансових кредитів за рахунок прямо або опосередковано залучених коштів, має право здійснювати на підставі відповідної ліцензії лише кредитна установа, і така діяльність не може суміщуватися з наданням будь-яких видів фінансових послуг. Дана норма кореспондується з положенням п. 2. ч. 1 ст. 1 Закону України «Про фінансові послуги»: кредитна установа – фінансова установа, яка відповідно до закону про діяльність відповідної фінансової установи має право за рахунок залучених коштів надавати фінансові кредити на

власний ризик, оскільки фінансова компанія не буде надавати фінансові кредити за рахунок залучених коштів, як ми запропонували раніше.

Відповідно до п. 3 розділу XI Положення «Про Державний реєстр», з урахуванням вище названого, можливе таке суміщення в будь-яких варіантах видів фінансових послуг які перелічені в цьому пункті та можуть вважатися кредитними операціями.

Це не буде суперечити нормам, наведеними в п. 4 Ліцензійних умов № 913 в частині суміщення видів фінансових послуг. А вищенаведені правила суміщення, кореспондуються з положеннями п. 37 Ліцензійних умов № 913, відповідно до яких не суміщуються з іншими видами діяльності залучення фінансових активів із зобов'язанням щодо наступного їх повернення, крім випадків суміщення з наданням фінансових кредитів за рахунок залучених коштів кредитною установою.

Висновки. Як висновок необхідно сформулювати наступні положення.

Довготривалі кризи, які паралізують банківську систему України призвели до збільшення фінансових компаній, які частково задовільняють своїми послугами споживачів на вивільнених від банківських послуг секторах банківських послуг. Фінансова компанія, при відсутності встановлених з боку регулятора нормативів, є юридичною особою, яка фактично поєднує вклади учасників та високоризикову діяльність. При цьому не забезпечуються її платоспроможність та інтереси кредиторів фінансової компанії. Фінансова компанія може здійснювати надання фінансових кредитів та інших фінансових послуг, що мають «кредитний характер», без застави та деяких операційних втрат, що здешевлює їх вартість, але підвищує ризиковість.

Інвестування в фінансові компанії здійснюється на корпоративних умовах або через залучення коштів від учасників такої установи, що дозволено в абз. 2 ч. 2 ст. 5 Закону України «Про фінансові послуги». Залучення коштів для діяльності фінансової компанії може здійснюватися на інших підставах ніж депозитні операції, а саме, наприклад, кредити від іншої фінансової установи, що підкреслюється в абз. 5 п. 3 Ліцензійних умов № 913.

Крім того, пропонується включити фінансові компанії, що здійснюють кредитні операції до складу кредитних установ і відповідно поширити на них нормативне регулювання таких видів фінансових установ. Натомість, за фінансовими компаніями, які не надають кредитні послуги залишити статус їх теперішній статус. При такій моделі поділу фінансових компаній ті фінансові компанії, які здійснюють кредитні операції, можливо запропонувати іменувати кредитними компаніями.

Разом з тим, необхідно в подальшому дослідити наслідки ліберального регулювання діяльності фінансових компаній та їх вплив на інтереси учасників та клієнтів фінансових компаній.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безклубий, І. А. Теоретичні проблеми банківських правочинів: дис... д-ра юрид. наук.; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2006. 486 с.
2. Глібко С. В. Питання господарського регулювання створення банками резервів при здійсненні кредитних операцій. *Вісник Академії правових наук України* № 1, 2008. С. 183-191
3. Линников А. С., Карпов Л. К. Международно-правовые стандарты регулирования банковской деятельности. Москва: Статут, 2014. 173 с.
4. Реформування ринків фінансових послуг в умовах інтеграції до європейського фінансового простору: монографія/ наук. ред. канд. екон. наук Р. Пукала і докт. економ. наук. проф. Н. М. Внукова. Харків: ТО Ексклюзив, 2016. 166 с.
5. Шемшученко Г.Ю. Фінансово-правові аспекти регулювання банківського кредитування: автореф. дис... на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю. Інститут законодавства Верховної Ради України, Київ, 2005. 11 с.
6. Янишен В. П. Договір позики: співні питання форми та предмета. *Теорія і практика правознавства*, № 2, 2015. С. 1-13
7. Бачо Р. Й. Дефініції та класифікація небанківських фінансових установ в сучасних умовах. *Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова*. 2015. Т.20 Вип 1/1. С. 124-127.
8. Міщенко В. І., Славянська Н. Г., Коренева О. Г. Банківські операції: Підпучник. 2-е вид., перероб. І. доп. Київ: Знання, 2007. 796 с.
9. Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг: Закон України від 12.07.2001 № 2664-III. *Відомості Верховної Ради України*, 2002, № 1, ст. 1
10. Про затвердження Положення про Державний реєстр фінансових установ: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 28.08.2003 № 41. *Офіційний вісник України*. 2003. № 38, стор. 193, стаття 2048
11. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання фінансових послуг (крім професійної діяльності на ринку цінних паперів): затв. Постановою Кабінету міністрів України від 7 грудня 2016 р. № 913. *Офіційний вісник України*. 2016., № 98, стор. 66, стаття 3192.
12. Про затвердження Положення про встановлення обмежень на суміщення діяльності фінансових установ з надання певних видів фінансових послуг: Розпорядження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг від 08.07.2004 № 1515. *Офіційний вісник України*. 2004. № 30, том 2, стор. 490, стаття 2047
13. Сирота А. І. Щодо співвідношення понять кредитна і фінансова установа. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Юриспруденція*. 2013 №6-3 том 1. С. 100 – 102.
14. Карпов Л. К. Правовое регулирование деятельности кредитных организаций в Европейском Союзе. Москва: Статут, 2014. 152 с.
15. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України: під загал. Ред. А. Г. Бобкової. Харків: ФЛ-П Вапнярчук М. М. 2008. 1296 с. С. 1088.
16. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. – 2-е вид., перероб. І доп./За ред. О. В. Дзери (кер. Авт. Кол.), Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. Київ: Юрінком Інтер, 2006. Т. II. 1088 с. С. 722
17. Янишен В. П. Процентна позика в системі фінансових послуг. *Проблеми цивільного й трудового права*, 2010/108. С. 53- 63 С. 60.
18. Пояснювальна записка до Проекту Закону про внесення змін до деяких законів України щодо відшкодування фізичним особам через систему гарантування вкладів фізичних осіб шкоди, завданої зловживаннями у сфері банківських та інших фінансових послуг від 11. 11.2016. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60490
19. Ліцензійні умови провадження діяльності з надання фінансових кредитів за рахунок залучених коштів кредитними: затв. Розпорядженням Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг установами від 18.10.2005 № 4802. *Офіційний вісник України*. 2005 р., № 49, стор. 136, стаття 3101.

REFERENCES

1. Bezklubiy, I. A. (2006) Teoretychni problemy bankivskykh pravochyniv: *Doctor's thesis*; Kyivskyi natsionalnyi un-t im. Tarasa Shevchenka. Kyiv [in Ukrainian]
2. Hlibko S. V. Pytannia hospodarskoho rehuliuвання stvorennia bankamy rezerviv pry zdiisnenni kredytnykh operatsii. *Visnyk Akademii pravovykh nauk Ukrainy – Bulletin of the Academy of Legal Sciences of Ukraine*, 1, 2008. pp. 183–191 [in Ukrainian]

3. Linnikov A. S., Karpov L. K. (2014) Mezhdunarodno-pravovyye standarty regulirovaniya bankovskoy deyatelnosti. Moskva: Statut [in Russian]
  4. Reformuvannya ryнкiv finansovykh posluh v umovakh intehratsii do yevropeiskoho finansovoho prostoru (Pukala R., Vnukova N. M. Eds.) (2016) Kharkiv: TO Ekskliuzyv [in Ukrainian]
  5. Shemshuchenko H. Yu. (2005) Finansovo-pravovi aspekty rehuliuвання bankivskoho kredyтування. *Extended abstract of Candidate's thesis*. Instytut zakonodavstva Verkhovnoi Rady Ukrainy, Kyiv [in Ukrainian]
  6. Yanyshen V. P. (2015) Dohovir pozyky: spivni pytannia formy ta predmeta. *Teoriia i praktyka pravoznavstva – Theory and practice of jurisprudence*, 2, pp. 1–13 [in Ukrainian]
  7. Bacho R. Y. (2015) Definitsii ta klasyfikatsiia nebankivskykh finansovykh ustanov v suchasnykh umovakh. *Visnyk ONU imeni I. I. Mechnykova - Bulletin of the ONU II Mechnikov. Vol.20 1/1. pp. 124–127*. [in Ukrainian]
  8. Mishchenko V. I., Slavianska N. H., Korenieva O. H. (2007) Bankivski operatsii. 2nd edn. Kyiv: Znannia [in Ukrainian]
  9. Pro finansovi posluhy ta derzhavne rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh: Zakon Ukrainy vid 12.07.2001 # 2664-III. (2002) *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy – Supreme Council of Ukraine*, # 1, st. 1 [in Ukrainian]
  10. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro Derzhavnyi reiestr finansovykh ustanov: Rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh vid 28.08.2003 # 41. (2003) *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*. # 38, stor. 193, stattia 2048 [in Ukrainian]
  11. Litsenziini umovy provadzhennia hospodarskoi diialnosti z nadannia finansovykh posluh (krim profesiinoi diialnosti na rynku tsinnykh paperiv): zatv. Postanovoiu Kabinetu ministriv Ukrainy vid 7 hrudnia 2016 r. # 913. (2016) *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*, # 98, stor. 66, stattia 3192. [in Ukrainian]
  12. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vstanovlennia obmezhen na sumishchennia diialnosti finansovykh ustanov z nadannia pevnykh vydiv finansovykh posluh: Rozporiadzhennia Derzhavnoi komisii z rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh vid 08.07.2004 # 1515. (2004) *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine*. # 30, tom 2, stor. 490, stattia 2047 [in Ukrainian]
- Syrota A. I. (2013) Shchodo spivvidnoshennia poniat kredytna i finansova ustanova. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Yurysprudentsiia - Science Bulletin of the International Humanitarian University. Ser.: Jurisprudence. #6-3 tom 1. pp. 100–102*. [in Ukrainian]
13. Karpov L. K. (2014) Pravovoye regulirovaniye deyatelnosti kreditnykh organizatsiy v Evropeyskom Soyuze. Moskva: Statut [in Russian]
  14. Naukovo-praktychnyi komentar Hospodarskoho kodeksu Ukrainy (Bobkova A. H. Eds.) (2008) Kharkiv: FL-P Vapniarchuk M. M. [in Ukrainian]
  15. Naukovo-praktychnyi komentar Tsyvilnoho kodeksu Ukrainy (Vols.1-2, Vol. 20 2nd edn.). (Dzera O. V., Kuznietsova N. S., Luts V. V. Eds.) (2006) Kyiv: Yurinkom Inter [in Ukrainian]
  16. Yanyshen V. P. (2010) Protsentna pozyka v systemi finansovykh posluh. *Problemy tsyvilnoho y trudovoho prava – Problems of civil and labor law*, 108. pp. 53–63 [in Ukrainian]
  17. Poiasniuvalna zapyska do Proektu Zakonu pro vnesennia zmin do deiaknykh zakoniv Ukrainy shchodo vidshkoduvannia fizychnym osobam cherez systemu harantuvannia vkladiv fizychnykh osib shkody, zavdanoi zlovzhyvanniamy u sferi bankivskykh ta inshykh finansovykh posluh vid 11.11.216. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=60490 [in Ukrainian]
  18. Litsenziini umovy provadzhennia diialnosti z nadannia finansovykh kredytiv za rakhunok zaluchenykh koshtiv kredytnymy: zatv. Rozporiadzhenniam Derzhavnoi komisii z rehuliuвання ryнкiv finansovykh posluh ustanovamy vid 18.10.2005 # 4802. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy – Official Bulletin of Ukraine* 2005 r., # 49, stor. 136, stattia 3101. [in Ukrainian]

САВЧУК А. А.

соискатель НИИ правового обеспечения инновационного развития
Национальной академии правовых наук Украины

КАСАТЕЛЬНО ОСУЩЕСТВЛЕНИЯ ХОЗЯЙСТВЕННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ФИНАНСОВЫМИ КОМПАНИЯМИ

На сегодняшнем этапе развития национальной правовой системы наблюдается ряд коллизионных вопросов и пробелов в при нормативном регулировании финансовых компаний. Финансовая компания, при отсутствии

установленних со стороны регулятора нормативов, является юридическим лицом, которое фактически сочетает вклады участников и высокорисковую деятельность. При этом не обеспечиваются ее платежеспособность и интересы кредиторов финансовой компании при осуществлении последствий как кредитных операций, так и других финансовых услуг.

Ключевые слова: финансовое учреждение, кредитное учреждение, финансовая компания, заем, кредитные операции.

SAVCHUK O. O.

applicant at the Scientific and Research Institute of Providing Legal Framework for the Innovative Development of National Academy of Law Sciences of Ukraine

IMPLEMENTATION OF ECONOMIC ACTIVITY BY FINANCIAL COMPANIES

Problem setting. At the present stage of development of the national legal system, a number of conflict issues and gaps in the regulatory regulation of financial companies are observed.

Analysis of recent researches and publications. Problematic issues of providing certain types of financial services were researched in scientific works by lawyers I. A. Bezklubyi, S. V. Glibko, A. S. Linnikov, L. K. Karpov, R. Pukala, N. M. Vnukova, G. Yu. Shemshuchenko, V.P. Yanishen and others. From the list of the scientists of economists, R. Y. Bacho and V. I. Mishchenko made a significant contribution to the research of the activities of banks and non-bank financial institutions.

Target of research. It is necessary to carry out a comprehensive and comparative analysis of the state of legal regulation of the economic activities of financial companies, which is the purpose of this study.

Article's main body. A credit institution and a financial company are organizations that carry out activities that are not identical to them and differ in the absence of the last right to lend at the expense of borrowed funds both individuals and legal entities. Based on scientific sources, it should be noted that the loan is perceived as a typical contractual legal form of the loan for all forms of lending. Since the loan relates to financial services on the basis of the Law of Ukraine "On Financial Services and State Regulation of Financial Services Markets" as an economic activity, it must necessarily be carried out with interest. In this case, there is the question of the inappropriateness of distinguishing the concept of "loan" as a financial service and "financial credit," and only the term of a financial loan as a financial service should remain.

Conclusions and prospects for the development. Long-term crises that paralyze the banking system of Ukraine have led to an increase in financial companies, that partially satisfy consumers' services by withdrawing banking services from banking services. A financial company, in the absence of a regulator set by the regulator, is a legal entity that effectively combines participants' contributions and high risk activities. At the same time, its solvency and interests of the creditors of the financial company are not ensured. A financial company can provide financial loans and other financial services that are "lending", without collateral and some operational losses, which reduces their cost, but increases the risk. Investments in financial companies are carried out on corporate terms or through raising funds from participants of an institution, which is based on the Law of Ukraine "On Financial Services and State Regulation of Financial Services Markets". Funds may be attracted to a financial company for other reasons than deposit transactions, such as loans from another financial institution. At the same time, it is necessary to further investigate the effects of liberal regulation of financial companies and their impact on the interests of participants and clients of financial companies.

Keywords: financial institution, credit institution, financial company, loan, credit operations.